

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Людмил Любомиров Георгиев, преподавател и член на настоятелството на НБУ, последна хабилитация в п.н. 3.7. Администрация и управление, член на научното жури по конкурс, обявен в ДВ, бр. 83 от 17.10.2017г., с единствен кандидат гл.ас. д-р Атанас Владислав Славов, за заемане на адемичната длъжност "доцент", по професионално направление 3.7. Администрация и управление /Публично право и гражданско участие/.

I. Съответствие на кандидатурата на гл.ас. д-р Атанас Владислав Славов на изискванията на Закона и степен на покриване на Критериите и показателите за оценяване при провеждане на конкурс от научно жури на НБУ

Конкурсът за доцент по професионалното направление 3.7. Администрация и управление /Публично право и гражданско участие/ е обявен по установения законов ред за нуждите на департамент „Публична администрация“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Славов. Представената документация по конкурса отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България и дава завършена представа за неговите академични постижения.

II. Изследователска дейност и резултати

За нуждите на конкурса д-р Славов е представил:

Монографии	1
Студии	7
Статии	9
ВСИЧКО	17

Тематично трудовете на автора са разпределени в следните направления:

Конституционно право и управление	7
Гражданско участие и пряка демокрация	4
Европейско публично право	3
Публично право и политическа теология	3
ВСИЧКО	17

Оценка на монографичния труд:

Представеният основен монографичен труд „Гражданското участие в конституционната демокрация. Публичноправни перспективи“ е с обем от 292 стр.,

включващи: списък на съкращенията, предговор и благодарности, въведение, седем глави, заключение и библиография. Текстът не е онагледен с таблици, диаграми, схеми, рисунки или снимки.

Общото ми впечатление е, че трудът е изцяло дело на автора.

Веднага искам да подчертая, че д-р Славов изследва динамичен обект какъвто е публично-правната система на страната ни, повлияна от продължителния и силно деформиран преход от централизирана към полу-демократична форма на управление, чиято динамика изисква специфични методи и подходи на изследване. Без да ги декларира изрично в уводната част, авторът е приложил успешно и на място историческия, комплексния и структурния подход, сравнителния и функционалния метод.

Основната доказана теза на автора е, че: ***Е необходима връзка между формите на гражданското участие и съвременната концепция за конституционна демокрация – съществуването и упражняването на различни форми на пряко и непряко гражданско участие (демокрация на участието), като съществен елемент от концепцията за конституционна демокрация, която не може да се ограничи само до институтите на представителната демокрация.***

Общи бележки:

Избраното заглавие и съдържанието на монографията отговарят на изискванията за съвременност, актуалност, научност, целенасоченост и приложимост. Спазен е научният стил на изложение. Липсват неточни и двусмислени изрази. Цитирането е извършено коректно и с необходимата академична етичност. Авторът е преминал и през четирите задължителни етапа на изследователския процес - предварителен, същински, заключителен и представителен. Обектът на изследване се идентифицира със широкия клас от въпроси свързани с конституционализма и политическата теория, които се обобщават като проблемен остров в развитието на частния и съвсем конкретен въпрос за формите и процедурите на гражданското участие.

Оценка на приносите в монографичния труд:

1. Изведени са факторите за установяване и въвеждане на гражданското участие като необходимо и значимо, повлияващо конституционната демокрация и процесите на взимане на решения в политико-административната сфера.

2. Посочени са възможностите на гражданското участие за подказване, насочване и критична оценка на правителствени и институционални намерения и решения в зависимост от формата на това участие.

3. Сериозен принос представлява повдигането на въпроса и разработването му в начален стадии за негативните последици от недооценяването на размера на публичната цена при пренебрегването на процедурите за прозрачност, отчетност и контрол.

4. Изследвани са различните аспекти на гражданско участие като възможност за превенция срещу олигархични зависимости, политическа корупция и конфликт на интереси.

5. В сравнителен план е изследвано опасното влияние на евроскептицизма, ксенофобията и националпопулизма за развитието на демократичния процес.

6. Анализирайки основните права и свободи, които гарантират възможността за гражданско участие, д-р Славов обосновава връзката между основните конституционни принципи и институти (върховенство на правото, народен суверенитет, учредителната власт) и гражданското участие.

7. Обобщени са от позициите на конституционната теория основните понятия, форми и процедури на пряката демокрация, демокрацията на участието и

делиберативната демокрация, свързвайки гражданското участие с легитимността на съществуващата конституция.

8. Анализирани са в сравнителен план различни национални и транснационални, европейски и неевропейски форми на гражданско участие, като: Кодекс на добрите практики за референдуми, Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения, Европейската гражданска инициатива и петициите до Европейския парламент.

9. Анализирани са нормативния текст и практиката по прилагане на Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление от институциите и гражданите. Специално внимание е отделено на анализа на съдебната практика по прилагане на закона.

10. Анализирани са формите за участието на гражданите в законотворческия процес, като: предложения и петиции на гражданите, участие в работни групи за изготвяне на законопроекти, участие в обществени консултативни съвети, обществените консултации на проекти на нормативни актове, възможностите за участие в дейността на парламентарните комисии.

11. Посочени са пътищата за подобряване на стандартите за обществени консултации на нормативни актове и въвеждането на предварителна и последваща оценка на въздействието на законодателството.

12. Синтезирани са предложения за: промени в Конституцията и законодателството, които да насърчат гражданското участие и пряката демокрация - въвеждане на конституционни референдуми, на редуцирането на изискването за кворуми за валидност и задължителност на референдумите, по-добра защита на личните данни на гражданите, въвеждане на елементи на електронното управление в процеса, намаляване на изискването за брой подписи за подкрепа на народната инициатива за референдум, увеличаване на сроковете за събиране на подписи, и др.

Оценка на приносите в останалите приложени публикации:

За нуждите на конкурса кандидатът е приложил 7 студии и 9 статии. Една от студиите е в съавторство, за което не е представен разделителен протокол за степента на участие на д-р Славов. Приемам авторската претенция за приносност в представените статии и студии по конкурса за основателна. Конкретно тя е изразена в следното:

1. Анализирана е натовареността на съдиите от първоинстанционните съдилища в България с използването на икономически методи. Изследвана е връзката между количеството постъпващи дела и качеството на упражняваната съдийска функция. Защитен е спорният извод, че увеличаването на продуктивността на съдиите не следва да води до намаляване на качеството на съдебните решения.
2. Анализирани са процесът на консолидация на демокрацията в Югоизточна Европа през призмата на установяването на върховенство на правото. Идентифицират се предизвикателствата пред този процес, двама както от близкото тоталитарно минало и свързаните с него политико-олигархични мрежи, така и от актуални форми на „завладяване на държавата“ от различни политико-икономически играчи. Направен е извода, че формалното приемане на модерни и демократични конституции и законодателство не е достатъчна гаранция, че те ще се прилагат на практика.
3. Анализирани са проблемите и предизвикателствата пред установяването на върховенството на правото в България. Направен е изводът, че този процес остава незавършен, а в консолидацията на конституционната демокрация се разкриват системни дефицити. Че решенията трябва да се търсят не само в правно-институционалните реформи, а и в установяването на такива индивидуални и групови модели на поведение и взаимодействие, при които ценностите,

принципите и правилата на либералната демокрация се превръщат в интернализирана практика.

4. Със значимост са анализирани ефектите в сравнителен план от членството на страната в ЕС през изминалите 10 години. Поставен е акцент върху институционалните и законодателните реформи, свързани с укрепването на върховенството на правото, изграждане на независима съдебна власт, независими регулаторни и контролни органи, които да са в състояние ефективно да противодействат на корупцията и конфликта на интереси.
5. Анализирани са и са аргументирани формите на гражданско участие, които са свързани с възможността за пряко инициране от гражданите на предложения за промени в политиките и законодателството на национално и европейско ниво.
6. Защитена е тезата, че въвеждането на Европейската гражданска инициатива (ЕГИ) като инструмент на демокрацията на участието на ниво ЕС ще допринесе за промяна на начина, по който се вземат важните политически решения в ЕС, вкл. чрез по-активното включване в процеса на самото гражданско общество.
7. Аргументиран е българският модел на пряка демокрация и гражданско участие като част от европейския модел. При представянето му е поставен акцент върху конституционните принципи (върховенство на правото и народния суверенитет), както и върху отделните форми на национален референдум и национална гражданска инициатива.
8. Анализирана е ролята на институциите на ЕС за укрепването на конституционната демокрация в региона на фона на предизвикателства пред консолидацията на демокрацията в Югоизточна Европа, които са свързани както с олигархичните мрежи (водещи своето начало от бившия комунистически режим), така и с различните форми на политическа корупция.
9. Изследвани са ценностите и принципите на новата унгарска конституция, основана на социално-консервативните, религиозно обоснованите и антикомунистическите идейни позиции и съдържаща нови консервативни конституционни ценности, свързани с патриотизма, семейството и религията.
10. Изследвано е успешно функционирането на българската конституция в условията на преход. Идентифицирани са основни проблеми, свързани с връзката между бившата комунистическа номенклатура и настоящите олигархични кръгове, които имат контрол върху ключови политически и икономически процеси.
11. Направен е аргументираният извод, че съществуващите практики на осъществяване на политическата власт, обвързани с олигархични интереси, както и все още неразвитото и неустойчиво гражданско общество, съставляват основните предизвикателства пред установяването на конституционната демокрация в страната.
12. Анализирано е ценностното измерение – ценностите и принципите, прокламирани в Договора за ЕС, съотнесени към националните конституции, както и принципът на върховенството на правото на ЕС, съотнесен към принципа за върховенството на конституцията.
13. Анализирани са статутът на Хартата на основните права на Европейския съюз, съотнесена с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Аргументиран е изводът, че правата на личността, приемането на Хартата на основните права на Европейския съюз и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи са основни за формирането на европейската политическа общност.
14. Осъществен е нормативен анализ на основните принципи и конституционни изисквания за упражняване на формите на пряка демокрация в България, както и на формите и процедурите на пряката демокрация непосредствено след приемането на Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и

местното самоуправление през 2009 г. Формулирани са конкретни предложения за законодателни промени за по-нисък кворум за валидност и задължителност на референдумите, за намаляване на изискването за брой подписи за подкрепа на народната инициатива за референдум.

15. Анализирани са ключови проблеми на националната сигурност и функциите на Народното събрание, Министерския съвет и Президента и значението на конституцията за осъществяването на взаимен контрол и възпиране между властите по отношение на системата за национална сигурност, преценена като неукрепнала.
16. Осъществен е нормативен и сравнително-правен анализ на формите и процедурите на пряката демокрация. Идентифицирани са проблемните места в нормативната уредба в Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, като: ограниченията за провеждане на национални референдуми по определени въпроси, високите изисквания за брой подписи за народната инициатива за референдум, изискването за кворум за валидност и задължителност на референдумите, кратките срокове за събиране на подписи.
17. Анализирани са формите и механизмите за ефективно участие на гражданите и гражданските организации в законодателния процес. Очертани са възможностите за създаване към парламентарните комисии на консултативни съвети с гражданско участие.
18. Осъществен е цялостен анализ на един от основните документи на проведения през 2016 г. Всеправославен събор - „Мисията на Православната църква в съвременния свят“. Направен е изводът, че политическите ценности на ограничаването на произвола на властта, защитата на достойнството, правата и свободите на личността, отстояването на принципите на справедливостта и участието в публичните дела са базисни атрибути на либералния политически и конституционен ред, които съответстват на основни православни политико-теологични доктрини и ценности.

Общата ми оценка за представените публикации по конкурса е следната:

Монографичният труд, студиите и статиите съдържат основните признаци за научност, а именно: истинност, значимост, системност, теоретичност, емпиричност и методологичност. Всички публикации съответстват на основните постановки на наукознанието в областта на правото, администрацията и управлението и частично – в политическите науки. 4 от публикациите имат описателно-констативна стойност, 5 имат нормативна стойност, 6 – нормативна и прогнозна и 2 – прогнозна стойност.

Определям с особена значимост статия №4, №6 и № 9, касаещи връзката на новия конституционализъм и продължаващото демократизиране на обществото ни с християнските ценности. Въпрос, по който сериозни изследвания все още не са се състояли, и който претендентът има потенциала да осъществи. В контекста на дълговременно съществуващите, макар и вече неексплицитно описани академични изисквания, класифицирам приносите на кандидата по следния начин: С научен принос се отличават публикациите, засягащи конституционното развитие и разширяването на гражданското участие (статии и студии № 1, 8, 9, 11, 12 и 14 от списъка с приносите на д-р Славов). С научно-приложност са монографичният труд и публикациите № 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 15, 16 от същия списък.

Цитирания

Авторът представя доказателствена таблица, в която са отбелязани 13 цитирания на негови трудове, публикувани след защита на дисертация. 11 от тях са в чуждестранни източници, което повишава значимостта им и разширява хоризонта на разпространение на научните резултати. Две от цитиранията са в българската научна

литература. Монографичният труд е издаден през 2017 г. което ограничава възможността все още да бъде широко цитиран.

III. Учебна и преподавателска дейност.

Не са представени данни за учебната и преподавателска дейност на кандидата.

IV. Участие в национални и международни проекти:

За периода на оценяването, д-р Славов е участвал в три международни и осем национални изследователски проекта. В два от международните проекти е референт за България.

V. Участия в научни конференции:

За периода на оценяването, д-р Славов е участвал в 11 международни конференции и семинари.

VI. Административна и обществена дейност.

Гл. ас. д-р Атанас Славов е заемал редица ръководни и изпълнителни позиции с важно национално и международно значение, което дава представа за общественото признание на неговата компетентност и консултантски възможности. Посъществените от тях са: *Съветник по законодателни въпроси в кабинета на вицепремиера и министър на вътрешните работи, Съветник по конституционни въпроси в кабинета на министъра на правосъдието, Министерство на правосъдието, дирекция „Съвет по законодателство” – държавен експерт по конституционни въпроси, Правен съветник към Български център за нестопанско право, Външен правен съветник към Държавна агенция „Архиви” /от март до август 2011 г./*

VII. Лични впечатления от кандидата.

Не познавам кандидата и нямам с него общи трудове и публикации.

VIII. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

В публикациите си д-р Славов повдига множество важни въпроси за теорията и практиката на професионалното направление, в което кандидатства за заемане на академична длъжност. Същевременно, именно поради техния голям брой е подценил окончателната обосновааност на макар и малка част от тях. Това ми дава основание да направя следните бележки и препоръки:

- ✓ Значителна част от публикациите имат преобладаващо констативен характер, макар и постигнат чрез изследователски методи. Би било от полза констатациите да се трансформират в решения и предложения, което означава една значителна част от консултантските предложения на претендента (предполага се, че са в писмена форма) да се свържат с направените анализи и да се опишат като приноси и **внедряване** на постигнатите резултати.
- ✓ Не е разработен достатъчно въпросът за значението на основните форми на технологично-информационно подпомагане при подготовката и организирането на гражданското участие, които би трябвало и да се ранжират според значението им за отделните етапи на демократично развитие.
- ✓ В интерес на тематичната пълнота би било добре да се разработят по-подробно механизмите за изграждане и функциониране на различните активни граждански групи, мрежи и организации, от характера, съдържанието и развитието на които зависи бъдещата резултатност във все още възприемания като далечен завършващ стадий на демократизация в България;

- ✓ Твърде оптимистично и смело (поне за този етап в развитието на демокрацията в България) е твърдението, че: „Практикуването на различните форми на гражданско участие създава възможности публичният интерес да се наложи над специалните интереси, овладели институциите“ , тъй като наследствено все още съществуват достатъчно силни нелегитимни групи, организации и структури, занимаващи се с парирането на гражданския натиск за институционално реформиране.
- ✓ Препоръчвам в бъдещи изследвания на автора по застъпените теми да се включат: Значението на все още преобладаващата фамилна пред правно-административната култура на българските граждани; Все още ниската степен на вграждане в гражданското общество на корпоративността и перспективното мислене; Неизразеното обществено съгласие по основни въпроси на гражданското битие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Вследствие на направения анализ на представените трудове по конкурса, определям съвкупността от научни и научно-приложни приноси като:

1) Развиващи ново направление в правната област – публично право и политическа теология; 2) Надграждащи и развиващи съществуващите знания по заявената тема. Този извод, заедно с качествената и отговорно упражняваната научно-изследователска, експертна и административна дейност на кандидата, ми дават категоричното основание да предложа на уважаемите членове на научното жури, да бъде присъдена на гл. ас. д-р Атанас Славов академичната длъжност "доцент".

гр. София
25.02.2018 г.

Член на научното жури:

(проф. д-р Людмил Георгиев)